

ОГЛЯД РИНКУ: УКРАЇНА

ОБМЕЖЕНЕ ВІДНОВЛЕННЯ

У 2021 році економіка України помірно зростала. Серед основних факторів зростання – послаблення пандемічних обмежень, що дало змогу реалізувати відкладений внутрішній попит, в той час як світові товарні ринки були сприятливими для експорту. На тлі цих тенденцій зросло споживання метало- та залізорудної продукції в країні.

ПОМІРНЕ ЗРОСТАННЯ

У 2021 році економіка України почала зростати, продемонструвавши злам негативних економічних тенденцій попереднього року. Загалом реальний ВВП зріс на 3,4% проти минулого року після зниження на 3,8% у 2020 році. Водночас номінальний ВВП зріс до історичного максимуму в доларовому еквіваленті – до US\$200 млрд проти US\$157 млрд торік.

Відновлення було зумовлене підвищенням внутрішнього попиту домогосподарств на тлі послаблення обмежень, пов'язаних

із пандемією. Цьому також сприяли рекордний урожай зернових і олійних культур, а також сприятлива ситуація на експортних ринках. Крім того, позитивно вплинула масштабна урядова програма з розвитку дорожньої інфраструктури. В річному обчисленні обсяг промислового виробництва зріс на 1,9%¹, валове нагромадження основного капіталу збільшилося на 7,5%¹, а врожай зернових зріс на 32,5%¹.

У 2021 році інфляція прискорилася, річний індекс споживчих цін (ІСЦ) сягнув 9,4% проти 2,7% роком раніше. Це вище за цільовий

діапазон Національного банку України (НБУ), що становить 4-6%, переважно внаслідок зростання цін на харчові продукти та енергоносії. Цей інфляційний тиск змусив НБУ розпочати посилення монетарної політики, шляхом поступового підвищення облікової ставки, яка досягла 9,0% у грудні 2021 року проти 6,0% роком раніше.

Хоча національна валюта зміцнювалася упродовж більшої частини року, в листопаді й грудні 2021 року тенденція змінилася на протилежну. Загалом середній курс гривні до долара США знизився на 1,2% у річному обчисленні – до 27,29 гривень за долар у 2021 році проти 26,96 гривень у 2020 році. У поєднанні з високим номінальним ВВП у доларах США, зростання ВВП призвело до того, що відношення державного боргу до ВВП знизилося до 49% проти 61%² у 2020 році.

Хоча дефіцит бюджету України зменшився до 3,4%² у 2021 році проти 5,3%² у 2020 році на тлі збільшення доходів бюджету на 20,7%², зовнішнє фінансування залишалося важливим джерелом підтримки. Країна завершила перегляд програми Міжнародного валютного фонду (МВФ) після перерви тривалістю понад рік. У листопаді 2021 року МВФ виділив другий транш у розмірі US\$0,7 млрд у межах угоди Stand-By загальним обсягом US\$5,0 млрд.

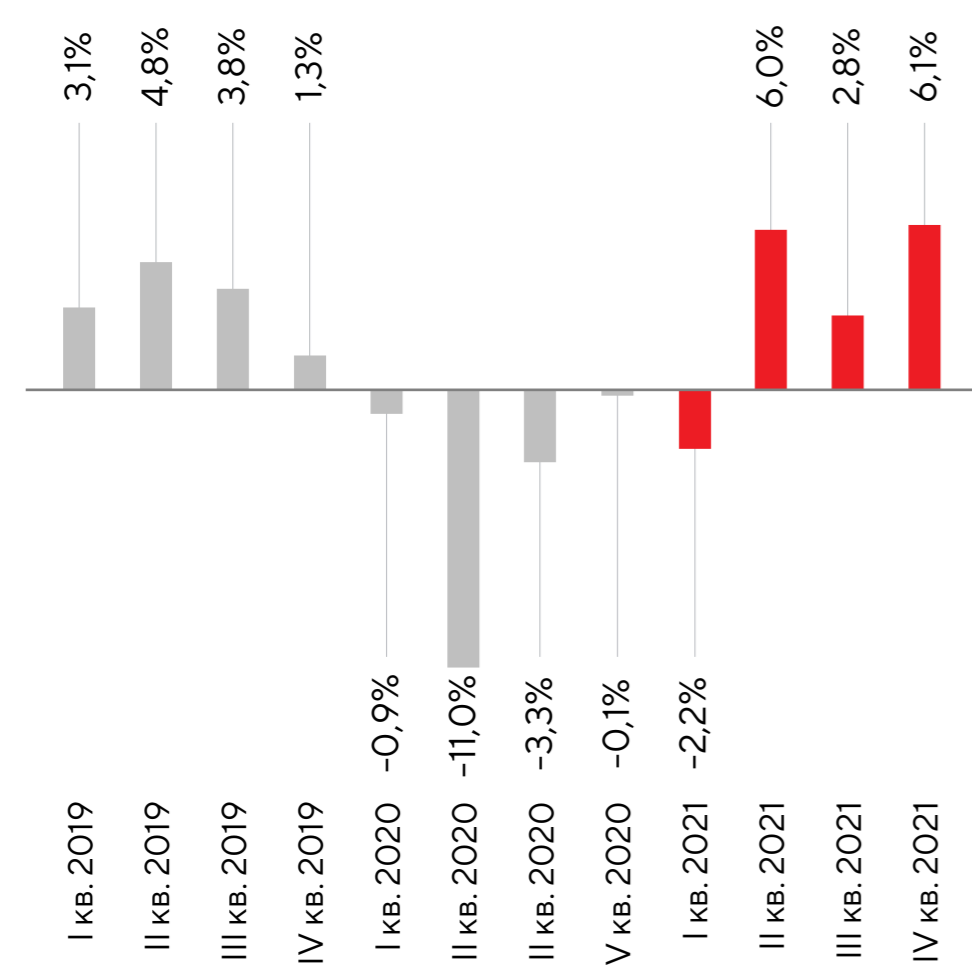
За даними Міністерства фінансів України, чисті запозичення уряду за рік становили US\$4,2 млрд на внутрішньому ринку

та US\$3,5 млрд – на міжнародному. Фінансування надали декілька міжнародних організацій, зокрема ЄС, МВФ, Світовий банк, Європейський інвестиційний банк і Європейський банк реконструкції та розвитку. Україна також скористалася сприятливими умовами на міжнародних ринках боргового капіталу в 2021 році для випуску єврооблігацій на суму US\$1 250 млн (з повторним розміщенням ще US\$500 млн) строком на 8,1 року з купоном 6,876% річних, що є найнижчим купоном в доларах США, якого досягла Україна на міжнародних ринках капіталу з 2011 року.

На тлі обережної монетарної політики та управління боргом, НБУ збільшив свої міжнародні резерви на 6,2% проти минулого року – до US\$30,9 млрд станом на кінець року.

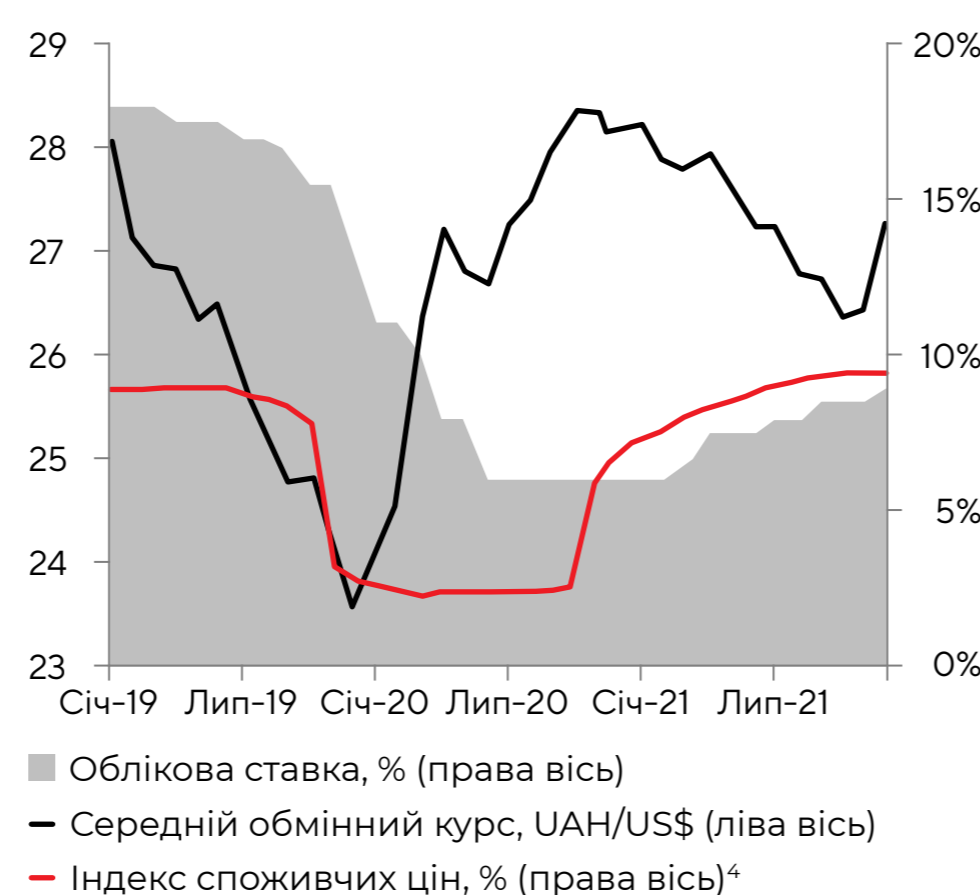
Наприкінці 2021 року суверенні кредитні рейтинги України від міжнародних агентств Fitch та S&P залишалися на рівні «В». Рейтинг країни від агентства Moody's був на рівні «В3». Прогноз за всіма трьома рейтингами був «стабільний».

Динаміка реального ВВП³

Джерело: Державна служба статистики України

Грошово-кредитна політика

Джерело: Державна служба статистики України, НБУ

¹ Державна служба статистики України.
² Міністерство фінансів України, Державна служба статистики України.
³ Зміни у відсотках порівняно з відповідним кварталом попереднього року.
⁴ Зміни ІСЦ за рік відносяться до кумулятивних періодів за відповідні місяці з початку року.

УСЛІД ЗА ВИСХІДНИМ ТРЕНДОМ

У 2021 році традиційно орієнтовані на експорт металургійна та залізорудна галузі України слідували за міжнародними та українськими тенденціями економічного зростання.

Видиме споживання сталі (без урахування трубної продукції) у країні зросло на 6,4% рік до року – до 5,7 млн тонн. Цьому сприяло підвищення активності в будівництві (зростання на 6,8%), машинобудуванні (зростання на 8,5%), виробництві труб (зростання на 11,3%) і металевих виробів (зростання на 9,3%). Реагуючи на підвищення внутрішнього та зовнішнього попиту, вітчизняні металургійні підприємства збільшили виробництво сталі на 3,6% проти минулого року – до 21,4 млн тонн.

Метінвест слідував за цими тенденціями. Група збільшила виробництво сталі на 15,3% проти минулого року – до 9,5 млн тонн завдяки придбанню нових підприємств у місті Кам'янське й збільшенню виробництва на металургійних заводах у Маріуполі. Група також збільшила обсяги продажу плоского та довгого прокату в Україні на 6,0% проти минулого року.

Металургійна галузь в Україні

Джерело: Всесвітня асоціація виробників сталі, Metal Expert

ОГЛЯД РИНКУ: УКРАЇНА ● ●

Збільшення виробництва чавуну в країні та сприятливі умови на експортних ринках сталі та залізної руди стимулювали залізорудну промисловість. За оцінками Групи та за даними УЕХ, виробництво та споживання товарної залізної продукції в Україні зросло на 4,3% і 2,6% проти минулого року – до 78,8 млн тонн і 33,1 млн тонн відповідно. Метінвест, найбільший виробник залізної руди в країні, також збільшив виробництво залізної руди концентрату на 2,8% проти минулого року – до 31,3 млн тонн.

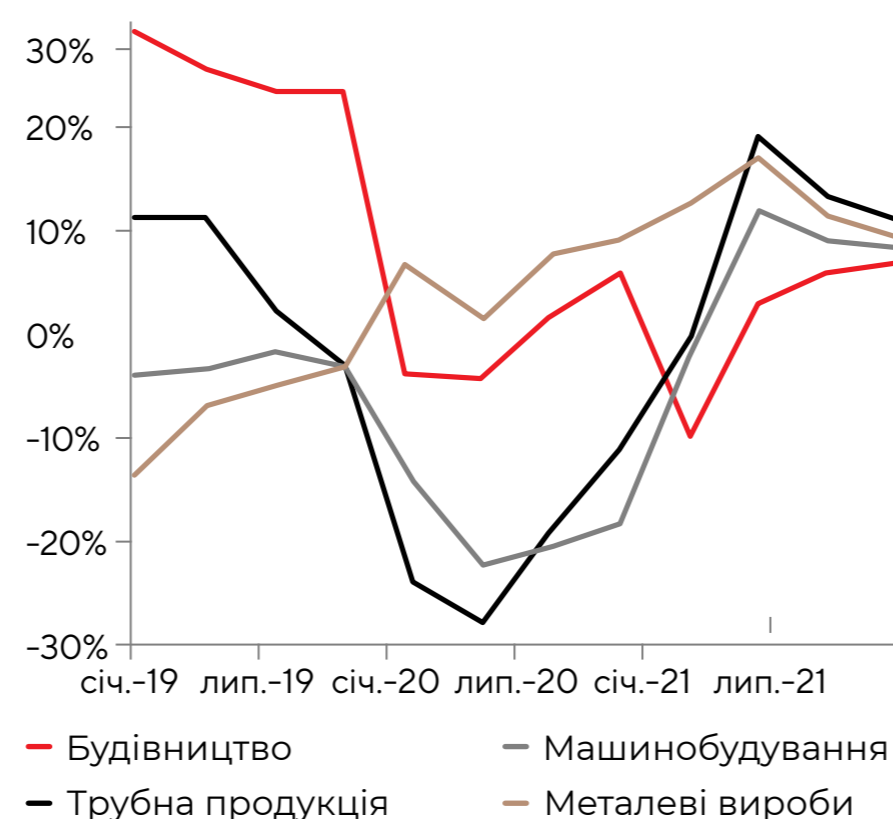
Виробництво коксівного вугілля в Україні збільшилося на 3,7% проти минулого року – до 7,2 млн тонн⁵. Це сталося переважно завдяки зростанню видобутку на декількох державних шахтах, а також збільшенню видобутку Покровської вугільної групи. Як наслідок, частка імпорту коксівного вугілля у внутрішньому споживанні зменшилася на один відсотковий пункт – до 72%⁶.

⁵ Міністерство енергетики України.

⁶ Українська науково-промислова асоціація «Укркокс».

⁷ Усі індекси є кумулятивним індексом із початку відповідного року, зміни рік до року.

Основні сектори споживання сталі⁷

Джерело: Державна служба статистики України, Metal Expert

ВПЛИВ ВІЙНИ

Війна докорінно змінила життя в Україні. Хоча російські війська спочатку зайняли північні регіони країни та просунулися до передмість Києва. Пізніше ці території були звільнені від окупантів. На момент написання цього звіту активні бойові дії тривають переважно в південних і східних регіонах, а деякі території залишаються тимчасово окупованими. На жаль, кількість жертв як серед цивільного населення, так і серед військових, скоріше за все, продовжуватиме зростати.

Вплив війни на населення України був значним. З загальної середньої чисельності населення в кількості 41 мільйон⁸ осіб в 2021 році, близько 6,2 мільйона⁹ біженців виїхали до інших європейських країн. В Україні також налічується понад 6,3 мільйона⁹ внутрішньо переміщених осіб.

Майну і фізичній інфраструктурі України завдано значних збитків. Росія заблокувала або окупувала ключові морські порти, а обмежені потужності залізничного сполучення із західними країнами не можуть повністю замінити морські перевезення. Це зупинило більшу частину морського імпорту та експорту, до складу якого входять, зокрема, сільськогосподарські культури, олія, сталь та залізна руда, що формують значну частину експортних доходів країни. В липні 2022 року за посередництва ООН було укладено угоду, яка дає змогу експортувати українське зерно та відповідні продукти харчування через три чорноморські порти в Одеській області. Хоча декілька конвоїв успішно пройшли за маршрутом, наразі незрозуміло, чи вистачить такого морського сполучення для досягнення значних обсягів експорту.

⁸ Державна служба статистики України.

⁹ Станом на 22-29 липня 2022 року за інформацією Управління Верховного комісара ООН у справах біженців.

¹⁰ Станом на квітень 2022 року.

Якщо говорити про основні економічні показники, то, за оцінками МВФ, у 2022 році реальний ВВП може знизитися на 35%¹⁰ рік до року. Державний бюджет відчуває глибокий дефіцит на тлі падіння доходів бюджету й значного збільшення військових витрат. Україна потребує значної зовнішньої фінансової підтримки для покриття потреб платіжного балансу та бюджету. Для підтримання економічної стійкості НБУ ввів низку обмежень в сфері контролю капіталу, зокрема фіксацію офіційного обмінного курсу гривні щодо долара США і призупинення режиму інфляційного таргетування.

Українська металургійна та гірничодобувна галузі також постраждали. Більшість металургійних заводів зупинили виробництво в березні 2022 року, щоб зберегти обладнання та забезпечити персонал. Станом на серпень 2022 року ключові заводи за межами Маріуполя відновили роботу, хоча й зі скороченими обсягами. Виробникам залізної руди довелося зменшити видобуток переважно через зниження місцевого попиту та логістичні обмеження експорту.

Після російського вторгнення всі три міжнародні рейтингові агентства знизили суверенні кредитні рейтинги України. Станом на 1 серпня 2022 року рейтинг S&P був «СС», прогноз «негативний», оцінка Moody's – «Саа3», прогноз «негативний», а рейтинг Fitch – на рівні «С».

Поза сумнівом, це найбільший виклик, з яким зіткнулася Україна після проголошення незалежності. Ситуація залишається вкрай нестабільною, а війна за своєю суттю є непередбачуваною. Мужність народу України та підтримка міжнародної спільноти життєво важливі для здатності країни протистояти посяганню на її суверенітет.